

Освіта людини не повинна обмежуватися «базовими навичками». У ХХІ столітті важливо перейти від утилітарного індустріальної освіти до інтегральної освітньої парадигми. Традиційна парадигма жорстко виділяла освіту з інших сфер життя, і охоплювала тільки учнів, щоб підготувати їх до майбутнього життя. Нова парадигма неперервна - вона передбачає навчання для всіх людей протягом усього життя. Така система освіти орієнтується не тільки на передачу знань та розвиток навичок, а й підтримку становлення людини як повноцінного учасника в усіх сферах свого життя.

Усвідомлення сучасних тенденцій та швидке адаптування до них, здатність розвиватися та оновлювати знання, новий досвід, постійний саморозвиток і визнання того, що ви не бездоганні у своїй діяльності, – *must have* для кожного професіонала. Навчання – це завжди про зміни, а зміни завжди стимулюють навчання.

Використані джерела:

1. *Lifelong learning: чому ніколи не можна припинити навчатися.* URL: <https://budni.rabota.ua/ua/career/lifelong-learning-chomu-nikoly-ne-mozhna-prypynyty-navchatysya> (дата звернення: 22.11.2022).

2. *Українська система вищої освіти в умовах воєнної агресії РФ: проблеми й перспективи розвитку.* URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voennoyi-ahresiyi-rf-problemy-y> (дата звернення: 24.11.2022).

3. *The Future of Jobs Report 2020.* URL: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020/in-full/infographics-e4e69e4de7> (дата звернення: 24.11.2022).

Романовський О. О.,

Українсько-американський університет Конкордія,

м. Київ, Україна

Романовська Ю. Ю.,

НПУ імені М. П. Драгоманова

М. Київ, Україна

**АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РУШІЙ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І НАУКИ**

Добробут членів суспільства безумовно залежить від рівня розвитку вищої освіти і науки в цьому суспільстві. У той же час вища освіта і наука, які є невід'ємними взаємопов'язаними складовими людського інтелекту і академічної свободи суспільства, стимулюють як взаємний розвиток, так і розвиток всього людства. Оскільки вища освіта також створює людський капітал і формує людські ресурси, розвиток вищої освіти повинен бути безперервним, ефективним та інноваційним. Таким чином, *унікальні характеристики вищої освіти як взаємопов'язаної суспільно-економічної системи* сформулюємо таким чином. Вища освіта – це:

- *Сфера* трансформаційної творчої діяльності людини.
- Невід'ємна *складова частина* економічного комплексу країни (як галузь народного господарства та його соціально-економічна система).
- *Двигун* процесу інноваційного соціально-економічного розвитку людського суспільства.
- *Розділ* науки в області теорії і практики підготовки кадрів для потреб суспільства, розробки нових методик, методів і технологій.
- *Скарбниця знань* – сукупність систематизованих знань, набутих навичок, вроджених здібностей та практичних навичок, способів мислення, професійних, ідеологічних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетенцій.
- Інтегрована *підсистема* загальної складної системи освіти і науки.
- Відкрита освітня, наукова і культурна *система*, яка має свою структуру, призначення, особливості і принципи функціонування і існує і розвивається під впливом зовнішнього середовища (суспільства).
- Навчально-виховний *процес* – надання нових знань (передача знань)

громадянам країни та виховання необхідних суспільству якостей за допомогою вищих навчальних закладів та наукових організацій.

- *Процес* пошуку нових знань (наукова діяльність), прикладне використання знань і передачі технологій (науково-технічна діяльність).

- *Об'єкт* трансформаційних змін у середовищі академічного капіталізму.

В умовах академічного капіталізму надзвичайно важливою є функція академічного/університетського підприємництва, яку виконують орієнтовані на підприємництво університети і науково-дослідні інституції [1-2]. Основним завданням інноваційного розвитку вищої освіти є створення необхідних умов для ефективної організаційної, економічної, науково-освітньої, інженерно-технологічної та, найважливіше – впроваджувальної діяльності, спрямованої на формування суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки держави. Серед фундаментальних завдань академічного/університетського підприємництва слід виділити:

- Виробництво та капіталізація нових знань.

- Якісне впровадження НДДКР з ефективною комерціалізацією.

- Широке поширення (передача) нових знань, результатів НДДКР та передових технологій.

- Розвиток інноваційної діяльності університетів.

- Розробка, впровадження концепцій, методів, технологій, методів інноваційного економічного та соціального розвитку місцевих громад, регіонів, країни.

- Внесок у національне економічне зростання, національний ВВП та конкурентоспроможність економік країн, формування інтелектуального капіталу суспільства.

- Розвиток та поширення нових видів підприємницької діяльності в інтелектуальній сфері, у першу чергу – академічного підприємництва в університетах.

- Сприяння ефективній освіті підприємництва та його розвитку.

- Сприяння фінансовій самодостатності та незалежності закладів вищої освіти, підвищення рівня матеріального забезпечення їх викладачів та працівників.

- Формування підприємницького менталітету в суспільстві.

Основними об'єктами інноваційної діяльності у сфері вищої освіти і науки є:

- Інноваційні програми та проекти.

- Якісне впровадження НДДКР з подальшою реальною та ефективною комерціалізацією результатів.

- Інфраструктура вищої освіти і науки в соціально-економічній, громадській та гуманітарній діяльності нації, університетського (академічного) та інтелектуального підприємництва.

- Організаційно-технічні рішення економічного, адміністративного, комерційного або іншого (невиробничого) характеру, що істотно покращують структуру і якість соціально-економічної, громадської та гуманітарної діяльності нації (невиробничої і соціальної сфери).

- Нові експериментальні конструкції та інноваційні рішення інженерно-технічного характеру, інноваційні технології виробництва нових продуктів (послуг) та механізми їх формування.

- Ринки освітніх та наукових послуг.

- Потрібна/необхідна кваліфікація персоналу.

- Виховання, навчання та тренування підприємницького менталітету та інтегрованої корпоративної підприємницької культури серед співробітників.

- Створення підприємницьких екосистем та оптимізація екосфери господарської діяльності людини.

- Співпраця тріади «Університет – Промисловість (Бізнес) – Уряд (Держава)».

Слід визначити, що «суб'єктами інноваційної діяльності у сфері вищої освіти і науки» є фізичні або юридичні особи (ЗВО, НДІ, структурні підрозділи

освітньо-наукової системи тощо), які здійснюють інноваційну діяльність, залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні або позикові кошти в реалізацію інноваційних соціально-економічних, громадсько-гуманітарної діяльності у сфері національних проектів.

Важливою та необхідною є роль держави в управлінні інноваційною діяльністю у сфері вищої освіти і науки. Це є одним із головних завдань держави. Так, для держави необхідно вирішити наступні найважливіші завдання:

1. Визначити технологічні та економічні основні цілі, розробити план макроекономічних перетворень, який мобілізує суспільство з єдиним акцентом на інноваційний розвиток.

2. Створити необхідні умови, які найкращим чином сприяють інноваційному та інвестиційному процесу.

3. Об'єднати зусилля державних органів з бізнесом для підтримки інноваційних ініціатив вищої освіти та наукових дисциплін, стимулювання інноваційного менеджменту в цій сфері, поширення інновацій у цій галузі. Підтримка та практична реалізація концепції інноваційного розвитку суспільства Г.Іцковіца за моделлю «потрійної спіралі» [3-4].

4. Використовувати та вдосконалювати передовий світовий досвід у сфері інноваційного розвитку сфери вищої освіти і науки.

5. Активно сприяти створенню підприємницького інтелекту та інноваційного мислення в суспільстві.

Управління інноваціями має перетворитися на консолідовану взаємодію державних та бізнес-механізмів. Створення умов для досягнення згоди між інтересами держави та працівника у сфері вищої освіти та науково-технічної діяльності є основним завданням державного рівня управління. Цей рівень стає стратегічним, надаючи тактичний та оперативний контроль інноваційним та спеціалізованим структурам у галузі вищої освіти та науки. Водночас академічне/університетське підприємництво має бути відзначено як один із

головних мотиваторів та двигунів інновацій у сфері вищої освіти та науки.

Узагальнюючи результати комплексного дослідження феномену академічного (університетського) підприємництва автори відзначили, що підприємницькі заклади вищої освіти реалізують свою діяльність у вищій школі за чинних ринкових законів економічної системи, взаємодіючи з внутрішніми силами суспільства (з відповіддю на її виклики та запити) під впливом глобалізаційного тиску світової спільноти. Автори стверджують, що інновації у сфері вищої освіти та науки повинні взаємопов'язаними, щоб призвести до інноваційних змін. Інноваційну діяльність ЗВО у системі вищої освіти розумно розглядати як економічну категорію, пов'язану з капіталізацією та комерціалізацією інтелектуальної продукції – знань, технологій, освітніх та наукових послуг тощо [5].

Використані джерела:

1. Clark B.R. *Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformations*. – Oxford, Pergamon-Elsevier Science, 1998. – 180 с.
2. Clark B.R. *Sustaining Change in Universities. Continuities in Case Studies and Concepts*. The Society for Research into Higher Education & Open University Press. – England, McGraw-Hill, 2004. – 232 с.
3. Viale R., Etzkowitz H. *The Capitalization of Knowledge. A Triple Helix of University–Industry–Government*. Edward Elgar Publishing, 2010. – 368 с.
4. [Etzkowitz H.](#) Is Silicon Valley a global model or unique anomaly? // *Industry and Higher Education*, 2019. – № 33 (2). – С. 83-95. – [Електронний ресурс]: <https://doi.org/10.1177/0950422218817734> (Дата звернення: 25.10.2022).
5. Romanovskyi O., Romanovska Yu. *Higher educational innovatics as the newest interdisciplinary direction of higher school and higher education science* // *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*, 2020. – № 17 (2020) – С. 83–101. – [Електронний ресурс]: <http://iscs-journal.npu.edu.ua/article/view/216975> (Дата звернення: 25.10.2022).

Кулішов В. В.,

Державний університет економіки і технологій,